

kormidlo³

HUDEBNÍ
TANEČNÍ A POHYBOVÉ
VÝTVARNÉ
TVOŘIVOU DRAMATIKU
A PŘEDNES

DRAMATIKA

Celostátní dílny dramatické výchovy, dětského divadla a dětského přednesu

Vzhledem k stále rostoucímu zájmu o semináře dramatické výchovy se ARTAMA a Sdružení pro tvořivou dramaturgii rozhodly na základě doporučení svých odborných spolupracovníků a na základě zkušeností z posledních let, že opět – stejně jako v loňském roce – bude nabídka seminářů dramatické výchovy výrazně rozšířena. Proto budou celostátní dílny a semináře dramaturgie organizovány ve dvou termínech a na dvou místech. Jedna celostátní dílna se bude konat opět v rámci Dětské scény v Ústí nad Orlicí a bude zaměřena především na tu větev dramaturgie, která míří k jevištnímu – divadelnímu a recitačnímu – tvaru. Další letošní celostátní dílna se uskuteční v Jičíně od 25. září do 1. října 1997 a nabídne pět seminářních tříd především pro ty, kteří se věnují školní dramaturgii – dramatické výchově jako předmětu na základní, obecné a občanské škole i dramaturgii jako metodě či stylu práce na 1. i 2. stupni v různých předmětech (vlastivěda, literatura, občanská výchova, rodinná výchova...). (Bližší informace o jičínské 3. celostátní dílně Dramatická výchova ve škole a přihlášku do jejích seminářů najdete v dalším čísle Kormidla v květnu 1997).

DĚTSKÁ SCÉNA '97

26. celostátní přehlídka dětských divadelních, loutkářských a recitačních souborů a celostátní dílna dětského přednesu

Ústí nad Orlicí 13. – 21. června 1997 (dílna recitátorů 13. – 15. června), přehlídka souborů (15. – 21. června 1997)

Z pověření a za finančního přispění Ministerstva kultury ČR pořádají ARTAMA, pracoviště IPOS, a Středisko kulturních služeb Ústí nad Orlicí Spoluvyhlašovatel: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR

Koncepce a odborná realizace: Centrum dětských aktivit v ARTAMĚ

Spolupráce: IDM ČR a Sdružení pro tvořivou dramaturgii

V průběhu Dětské scény se opět konají celotýdenní semináře pro vedoucí dětských divadelních, loutkářských a recitačních kolektivů a pro učitele, studenty a další zájemce o dramaturgii směřující k jevištnímu tvaru – a zejména pak pro členy Klubu dětského divadla. Dětská scéna '97 bude také ojedinělou příležitostí pro vedoucí, kteří se věnují dětskému přednesu – jak sólovému, tak kolektivnímu, tak pro učitele literatury a literární výchovy, které láká přednes jako jedna z tvořivých cest ke krásné literatuře, aby tu našli inspiraci a objevili svou cestu k využívání dramaturgie ve výuce literatury.

Dětská scéna vám letos nabízí tyto seminární třídy:

Třída A – Dobrodružství dramaturgie / The Adventure of Drama into the magic world of imagination and meanings: This workshop will focus on work with a story: finding questions arising from the story and resolving them through drama strategies. The workshop will be led in English by two Czech drama teachers, **Hana Kasíková**, the teacher of the Department of the Drama-in-Education at the Theatre Academy in Prague and the teacher of the Department of Pedagogy at the Faculty of Arts in Prague (Charles University), and **Radka Svobodová**, the teacher of the Department of Pedagogy at the Pedagogical Faculty in Prague (Charles University). Upozornění: Tato seminární třída je určena výhradně účastníkům ze zahraničí!

Třída B – Drama z anglické školy:

Seminář se bude zabývat vztahy mezi herectvím a prací v roli a tím, jak musí učitel dramatu využívat divadelní prvky v kontaktu s dětmi i mimo roli. Při práci v semináři se bude pracovat také s texty anglických divadelních her. (Lektorka: **Judith Ackroydová**, Nene College, Northampton, Velká Británie).

Třída C – Dramaturgická příprava a režie (dětského) divadla: Účastníci semináře budou vycházet z literárních textů (nejen dramatických), zaměří se na dramaturgii textu, režijní přípravu a realizaci některých konkrétních dramatických situací z hlediska režie. (Lektor **František Zborník**, pedagog katedry české literatury PdF Jihočeské univerzity, České Budějovice, režisér)

Třída D – Herec a cesta k divadelnímu tvaru: Spolu s kanadským režisérem budou mít účastníci možnost v improvizacích a dalších praktických činnostech prozkoumávat metodu, kterou používá při své práci s hercem. Pozn.: Pro účast v semináři není nutná znalost angličtiny. (Lektor: **Ewan McLaren**, kanadský režisér působící v Praze)

Třída E – Inscenační seminář – práce tak trochu s loutkou: Seminář se zaměří na možnosti skryté v nás i kolem nás – v baryách a tvarech, předmětech, prostředí a třebas i světle a tmě. Uvidíme. Zkrátka tak trochu budeme otukávat možnosti loutky. Ve vztahu k literatuře. Nebudeme si hrát na děti, ale budeme dělat věci, které si každý tvořivý člověk dokáže do práce s dětmi přenést. P.S.: Loutkářské zkušenosti se nepředpokládají. (Lektor: **Luděk Richter**, režisér, loutkář, pedagog katedry výchovné dramatiky DAMU, Praha, a odborný pracovník pro loutkářství v ARTAMĚ)

Třída F – Hudba a děti: Vnímání zvuků. Hudební kreativita. Hudební improvizace. Hudební kulisa a prostor. Využití hudebních forem. (Lektor: **Tomáš Kolafa**, pedagog KVD DAMU, učitel ZŠ a ZUŠ Liberec)

Třída G – Přednes jako osobní výpověď – jedna z tvůrčích cest světem literatury k citlivé osobnosti: Jak chodí po této cestě, se pokusí ukázat během týdenní práce v tomto praktickém semináři jedna z nejvýraznějších osobností současného dětského přednesu a dětského divadla. Cesta od prvních vykoření až k cílům, které mohou být vysoké. Na „procházku“ jsou zváni zejména učitelé literatury. Společně snad odhalíme možnosti většího využití přednesu na základních i středních školách. Pozn.: Tento seminář začíná už v pátek 13. června a končí v pátek 20. června 1997! (Lektorka: **Emá Zámečnicková**, učitelka LDO ZUŠ Jeslíčky, Hradec Králové)

Práce v seminářích A – F bude začínat 15. 6. 1997 večer a bude končit 21. 6. 1997 ve 12.00 hodin; práce v semináři G bude začínat 12. 6. večer a bude končit 20. 6. ve 12.30 hodin.

Kurzovné: 1000.– Kč (denní studenti a řádní členové STD: 700.– Kč); v ceně je zahrnuto ubytování po celou dobu přehlídky a volná vstupenka na všechna představení a doplňkové programy DS'97.

Nezbytnou podmínkou přijetí do semináře je aktivní účast po celou dobu jeho trvání. Nemůžete-li se práce účastnit v celém rozsahu, raději se nepřihlašujte, abyste neblokovali místo svým kolegům.

Máte-li zájem přihlásit se do některé z uvedených tříd, vyplňte přiloženou přihlášku a pošlete ji obratem, nejpozději však **do 30. dubna 1997** na adresu: ARTAMA, k rukám Jaroslava Provazníka, Křesomyslova 7, P. O. BOX 2, 140 16 Praha 4, fax: 02/61215688. Upozorňujeme, že kapacita seminářů je omezená, a tak přihlášky přijímáme do vyčerpání volných míst.

DRAMATICKÁ VÝCHOVA V ZÁKLADNÍ ŠKOLE

**Celoroční specializační kurzy dramatické výchovy pro učitele základních škol
Říjen 1997 – červen 1998**

Dramatická výchova se začala uplatňovat na nejrůznějších typech základních i středních škol, zejména pak v projektu Obecné a Občanské školy, kde se stala součástí učebních plánů a osnov. Její zavádění je však, jak ukazují zkušenosti, spojeno s nemalými riziky, pokud ji neučí kvalitně připravení pedagogové. Krátkodobé (jednotýdenní nebo dokonce jen víkendové) semináře, byť dobře připravené a vedené zkušenými lektory, jsou nedostatečné, protože nemohou kvalitně připravit učitele na výuku tohoto předmětu. K jádru dramatické výchovy, kterým jsou improvizace s dějem a hry s rolí, se většinou – právě z časových důvodů – vůbec nedojde. V nejlepším případě se stačí lektor dotknout několika technik, aniž má šanci vytvořit u frekventantů pevné vědomí o jejich funkci, smyslu, vývoji a směřování.

Proto ARTAMA, STD a katedra výchovné dramatiky DAMU Praha pořádají i v novém školním roce opět celoroční kurzy Dramatická výchova v základní škole především pro učitele z praxe. Tentokrát se konají v Praze v Centru tvořivé dramatiky Praha 6, ale také ve Vodňanech (kde kurz pořádá Středisko služeb školám Strakonice) a v Náchodě (kde kurz připravuje Centrum vzdělávání Náchod).

Cílem těchto celoročních kurzů, které jsou koncipovány zejména s ohledem na projekty Obecné a Občanské školy, ale jsou určeny také ostatním pedagogům základních a národních škol, je formou praktických cvičení (z větší části), seminářů a přednášek zprostředkovat učitelům aktivní kontakt s dramatickou výchovou a přispět k jejich osobnostnímu rozvoji, který vyučování tomuto předmětu vyžaduje. Dále cykly umožní frekventantům orientovat se v různých variantách aplikace dramatické výchovy (dramatická výchova jako samostatný předmět, dramatická výchova v podobě osobnostního a sociálního rozvoje, dramatická výchova jako metoda výuky) a pochopit místo dramatické výchovy v systému školní výchovy. Frekventanti těchto kurzů si budou moci prakticky osvojit konkrétní postupy práce s dětmi jak při praktických cvičeních pod vedením lektorů, tak cestou vlastních plánovacích, realizačních a hodnotících aktivit. Cykly povedou špičkoví a zkušení lektori dramatické výchovy, z nichž někteří učí rovněž na katedře výchovné dramatiky pražské DAMU a na dalších vysokoškolských pracovištích.

Tyto celoroční cykly jsou koncipovány jako celek, z něhož si nelze vybírat jen některé předměty nebo témata. Protože základem výuky je praktická činnost frekventantů, podmínkou absolvování kurzu a obdržení osvědčení je pravidelná a aktivní účast.

Rámcový učební plán kurzu

I. blok – Uvedení do dramatické výchovy

- Hra, kontakt, sebedůvěra
- Dramatika v kontextu školské reformy

II. blok – Praxe, teorie a metodika dramatické výchovy

- Tvořivá hra a osobností rozvoj učitele a žáka
- Dramatické hry, improvizace a strukturování dramatické práce (řešení jednoduchých konfliktů
- Cesta k pochopení dramatické situace a zároveň

cesta k poznávání a pochopení stupnice hodnot; kontakt a mimojazyková komunikace; improvizace s dějem; vytváření skupiny; já a kolektiv; hledání vlastní sebedůvěry; hra v situaci; hra v roli; výměna rolí; charakterizace) – Hry s materiálem, předmětem a jednoduchou loutkou .

– Literatura a jazyk jako inspirace dramatické výchovy

– Úvod do teorie dramatické výchovy

– Psychologická praktika a metodika dramatické výchovy (příprava na hodiny dramatické výchovy nebo na hodiny, v nichž se podstatnou měrou uplatňují prvky a postupy dramatické výchovy: výstupy frekventantů s ostatními kolegy a vzájemné hodnocení; stavba hodiny; cíle; schopnost vést děti, motivovat je, komunikovat s nimi)

III. blok – Možnosti aplikace dramatické výchovy ve vyučování

– Aplikace dramatické výchovy v ZŠ (podle zájmů a potřeb frekventantů)

– Metodika dramatické výchovy s ohledem na možnosti jejího využití v různých předmětech

Organizace kurzů

Výuka v celoročním cyklu bude probíhat v osmi víkendových blocích (pátek večer, sobota celý den, neděle dopoledne) a jeho součástí je rovněž celotýdenní závěrečné soustředění v červnu 1998, kde frekventanti obdrží osvědčení. (Termín závěrečného soustředění obou kurzů a jeho místo budou včas upřesněny.)

Pražský kurz se bude konat v Centru tvořivé dramatiky Praha, Arabská 681, Praha 8–Červený Vrch v těchto termínech: 24. – 26. října, 14. – 16. listopadu, 28. – 30. listopadu 1997, 23. – 25. ledna, 20. – 22. února, 6. – 8. března, 24. – 26. dubna a 22. – 24. května 1998. Hlavní lektori: Jana Procházková, učitelka LDO ZUŠ Vodňany, Marie Poesová, Praha 10, Hana Kasíková, katedra pedagogiky FF UK Praha, Hana Budínská, Lucie Nosková, učitelka LDO ZUŠ Praha 5...

Kurz ve Vodňanech se bude konat v ZUŠ Bavorovská v těchto termínech: 26. – 28. září, 10. – 12. října, 7. – 9. listopadu 1997, 9. – 11. ledna, 13. – 15. února, 13. – 15. března, 3. – 5. dubna a 29. – 31. května 1998. Hlavní lektori: Jana Procházková, učitelka LDO ZUŠ Vodňany, Jiří Pokorný, ateliér tvořivé pedagogiky IPVČ.

František Zborník, PdF Jihočeské univerzity, České Budějovice, Miroslav Slavík, učitel LDO ZUŠ Zliv, Bohuslava Kimrová, ředitelka MŠ České Budějovice, Jaroslav Provazník, katedra výchovné dramatiky DAMU Praha, Josef Valenta, katedra výchovné dramatiky DAMU Praha, Hana Kasíková, katedra pedagogiky FF UK Praha.

Termíny a přesné místo konání **kurzu v Náchodě** budou včas upřesněny.

Kurzovné za celý kurz v Praze: 1000.– Kč, kurzovné ve Vodňanech 700.– (na vodňanský kurz přispívá ŠÚ Strakonice). Náklady na dopravu, stravu a ubytování si bude hradit každý frekventant sám.

Kurzy (včetně závěrečného soustředění) byly akreditovány MŠMT ČR pod číslem 173/97

Máte-li o účast v jednom z celoročních kurzů zájem, vyplňte přihlášku a přiložte k ní stručnou písemnou informaci o tom, proč se do tohoto kurzu hlásíte a jaké máte s dramatickou výchovou zatím zkušenosti (např. jaké semináře jste dosud absolvovali, co z nich využíváte, s jakými lektory jste pracovali atp.). Vyplněné přihlášky posílejte nejpozději do 10. června 1997 na adresu: ARTAMA, Centrum dětských aktivit, k rukám Niny Petrasové a Jaroslava Provazníka, Křesomyslova 7, P.S. 2, 140 16 Praha 4, fax: 02/61215688.

DRAMATICKÁ VÝCHOVA DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU:

Cesta k jádru dramatické výchovy

Celoroční vzdělávací kurz pro učitelky mateřských škol a pro pedagogy pracující s nejmladšími dětmi

Organizátoři: ARTAMA (IPOS) Praha a Centrum tvořivé dramatiky Praha

Odborný garant: katedra výchovné dramatiky DAMU Praha

Odborná spolupráce: Sdružení pro tvořivou dramatiku

První cyklus tohoto rozsahu a této koncepce pro učitelky mateřských škol, pro všechny pedagogy věnující se předškolním dětem i pro studenty s hlubším zájmem o tuto problematiku, se vyznačuje tím, že:

– přihlíží ke specifickým dětem předškolního věku.

– staví na návaznosti jednotlivých lekcí,

– povede frekventanty k jádru dramatické výchovy, tedy k improvizování s rolí a příběhem a možnostem jeho využívání při práci s nejmenšími.

– frekventantům umožní proniknout do širších souvislostí dramatické výchovy i na základě teoretických vstupů.

Na rozdíl od doposud nabízených krátkodobých kurzů dramatické výchovy pro učitelky mateřských škol v rozsahu šesti dopoledních setkání po třech hodinách (jak tomu bylo např. v Praze), které poskytovaly pouze zběžná nahlédnutí do této oblasti, je smyslem tohoto celoročního vzdělávacího kurzu umožnit jeho účastníkům poznání dramatické výchovy jako oboru, jako *systému*, získání nových poznatků z pedagogické psychologie, osobnosti a sociální rozvoj učitele formou teoretických přednášek a řadou praktických cvičení. Nedílnou součástí jsou přípravy na řízenou práci s dětmi, realizované výstupy frekventantů, rozbor a hodnocení jejich práce lektorem a ostatními kolegy. Završením kurzu je účast na týdenním semináři v rámci celostátní dílny Dramatická výchova ve škole '98 v Jičíně na přelomu září a října 1998.

Hlavní lektor kurzu: Krista Bláhová, odb. as. katedry primární pedagogiky PdF UK, Praha; další lektori: Vlasta Gregorová, ředitelka Fakultní MŠ se speciální péčí v Praze 6, Hana Kasíková, odb. as. katedry výchovné dramatiky DAMU, Praha, a odb. as. katedry pedagogiky FF UK, Praha, Vladimír Komárek, přednosta kliniky dětské neurologie FN Motol a odb. as. FDL UK, Praha, Eva Machková, odb. as. katedry výchovné dramatiky DAMU, Praha, Jaroslav Provazník, odb. pracovník ARTAMY, Praha, a odb. as. katedry výchovné dramatiky DAMU, Praha, Josef Valenta, vedoucí katedry výchovné dramatiky DAMU, Praha, a odb. as. katedry pedagogiky FF UK, Praha, Pavel Vacek, odb. as. katedry psychologie Vysoké školy pedagogické Hradec Králové, Eva Zetová, lektorka pohybové a taneční výchovy, vedoucí dětských tanečních a folklorních souborů.

Celoroční kurz Dramatická výchova a dítě předškolního věku je určen zájemcům zejména z řad pedagogů MŠ, ZŠ, ZUŠ, pracovníkům pedagogicko-psychologických poradén, ev. studentům PdF a SPgŠ s vážným zájmem o tento obor.

Celoroční kurz se koná v Centru tvořivé dramatiky Praha, Arabská 681, Praha 8–Červený Vrch v osmi osmnáctihodinových blocích: vždy

v pátek od 10 do 19 hodin a v sobotu od 9 do 17 hodin jednou měsíčně od října 1997 do května 1998, a to v těchto termínech: 3. – 4. října. 14. – 15. listopadu. 12. – 13. prosince 1997. 9. – 10. ledna. 13. – 14. února. 13. – 14. března. 3. – 4. dubna a 15. – 16. května 1998.

Z učebního plánu celoročního kurzu:

- hra, kontakt, komunikace, osobnost učitele;
- specifika předškolního věku a psychologická hlediska;
- mozkové zákulisí dramatiky – vývojová neuropsychologie;
- osobnostní a sociální rozvoj učitele;
- cesta k jádru dramatiky;
- nové trendy v pedagogice;
- umělecký text a dramatická výchova;
- dramatická výchova jako obor – historické souvislosti;
- pohybová kultura;
- metodika dramatické výchovy.

Kurzovné za všech osm dílů kurzu: 1000.– Kč.

Ubytování, stravování a dopravu si hradí každý účastník sám.

Kurz je akreditován u MŠMT ČR pod číslem: 202/97.

Máte-li zájem účastnit se celoročního kurzu, vyplňte přihlášku a přiložte k ní stručnou písemnou informaci o tom, proč se do tohoto kurzu hlásíte a jaké máte s dramatickou výchovou zatím zkušenosti (např. jaké semináře jste dosud absolvovali, co z nich využíváte, s jakými lektory jste pracovali atp.). Vyplněné přihlášky posílejte nejpozději do 10. června 1997 na adresu: ARTAMA, Centrum dětských aktivit, k rukám Niny Petrasové, Křesomyslova 7, P.S. 2, 140 16 Praha 4, fax: 02/61215688.

DRAMATICKÁ VÝCHOVA JAKO PROSTŘEDEK OSOBNOSTNĚ SOCIÁLNÍHO ROZVOJE ŽÁKŮ/STUDENTŮ VE ŠKOLE

Katedra pedagogiky Filozofické fakulty UK v Praze oznamuje, že se chystá v rámci systému celoživotního vzdělávání (§ 24 zák. o vysokých školách) otevřít ve školním roce 1997/98 kurz Dramatická výchova jako prostředek osobnostně sociálního rozvoje žáků/studentů ve škole.

Obsahové zaměření kurzu:

- dramatická výchova a tvořivost;
- DV a neverbální a verbální komunikace;
- DV a kooperace a týmová práce;
- dramatická výchova a sebepoznávání;
- dramatická výchova a etické problémy;

Charakteristika procesu kurzu: Převaha praktických činností, teoretické reflexe a vstupy (jak myslet o dramatické výchově?).

Určení: Především pro učitele 2. stupně a středních škol.

Rozsah kurzu a místo konání: 8 x 1 den (pravděpodobně pátek) cca každý měsíc školního roku 1997/98, 1 x 2 dny (pátek a sobota) na FF UK v Praze = 100 hodin.

Vedoucí kurzu: dr. Hana Kasíková a doc. Josef Valenta.

Kurzovné za celý běh: 2500 Kč.

Kurz je akreditován. V závěru bude vydáno vysvědčení.

Zájemce prosíme, aby se přihlásili do 5. září 1997 na adresu: Eva Rejzková, katedra pedagogiky, Filozofická fakulta UK, Celetná 20, 116 42 Praha 1. Přihlášeným bude zaslána pozvánka a poštovní poukázka k úhradě kurzovného.

POZVÁNKA NA BRNKÁNÍ IV

Již tradiční nesoutěžní divadelní přehlídka jejímž iniciátorem je divadelní soubor BRNKADLA a jež je zaměřena na dětské divadelní soubory ve věku II. stupně ZŠ, proběhne ve dnech 5. - 9. června 1997 v prostorách Centra volného času Lužánky i přilehlého parku.

Tématem letošního Brnkání je KARNEVAL - tedy vše se bude točit kolem masek, kostýmů, převleků a karnevalových reží různých podob a oblastí. Na to vše budou zaměřeny i dopolední dílny.

Zúčastněným souborům se budeme snažit dle svých finančních možností přispět na uhrazení cestovného, ubytování (v prostorách Lužánek) a stravování. Po účastnících budeme chtít příspěvek ve výši 70.-Kč na každou osobu.

Chcete-li se přehlídce účastnit zašlete vyplněnou přihlášku nejpozději do 15.4.1997.

O přihlášku si můžete napsat na adresu: Tomáš Doležal, Centrum pro volný čas Lužánky, Lidická 50, 658 12 Brno, tel. a fax: 05/41210057-8.

Zaslat nejpozději do 10. června 1997

ZÁVAZNÁ PŘIHLÁŠKA

do celoročního kurzu Dramatická výchova v ZŠ 1997/1998

Jméno a příjmení: .....

Adresa: .....

..... PSČ: .....

Telefon domů: ..... Telefon do práce: .....

Rodné číslo: ..... Číslo OP: .....

Adresa školy: .....

..... PSČ: .....

Předměty, kterým vyučuji:

Mám zájem absolvovat kurz (nehodící se škrtněte):

– v Praze – ve Vodňanech – v Náchodě

.....
Podpis

Součástí přihlášky je písemná informace o tom, proč se do tohoto kurzu hlásíte a jaké máte s dramatickou výchovou zatím zkušenosti.

✂ —————

Zaslat nejpozději do 10. června 1997

ZÁVAZNÁ PŘIHLÁŠKA

do celoročního kurzu Dramatická výchova a dítě předškolního věku 1997/1998

Jméno a příjmení: .....

Adresa: .....

..... PSČ: .....

Telefon domů: ..... Telefon do práce: .....

Rodné číslo: ..... Číslo OP: .....

Adresa školy: .....

..... PSČ: .....

.....
Podpis

PŘIHLÁŠKA DO SEMINÁŘŮ DĚTSKÉ SCÉNY '97

Jméno a příjmení: .....

Adresa bydliště: .....

..... PSČ: .....

Telefon domů..... Telefon do práce:.....

Rodné číslo:..... Číslo OP:.....

Zúčastňuji se dílen Klubu dětského divadla - ano - ne (Nehodící se škrtněte)

Dramatickou výchovu studuji na (škola, katedra, ročník):

Absolvované semináře dramatické výchovy, dětského divadla nebo dětského přednesu, příp. další vzdělávací či tvůrčí dílny:

Závazně se přihlašuji do této seminární třídy DĚTSKÉ SCÉNY '97

Třída B – Drama z anglické školy

Třída C – Dramaturgická příprava a režie (dětského) divadla

Třída D – Herec a cesta k divadelnímu tvaru

Třída E – Inscenační seminář – práce tak trochu s loutkou

Třída F – Hudba a děti

Třída G – Přednes jako osobní výpověď

(Vyznačte třídu, o níž máte zájem, ale naznačte rovněž další možnosti pro případ, že by třída, kam se chcete přihlásit, byla už obsazena.)

Datum: .....

Podpis: .....

✂ -----

REGIONÁLNÍ PŘEHLÍDKY DĚTSKÝCH FOLKLORNÍCH SOUBORŮ 1997

(Na uvedených adresách a telefonních číslech je možné se hlásit k účasti na těchto regionálních přehlídkách, z nichž lze postoupit na Celostátní

přehlídku dětských folklorních souborů. Každý kolektiv se může zúčastnit jen jedné regionální přehlídky.)

Praha a střední Čechy

Praha 5. dubna 1997

Kontakt: Jana Svobodová, Pražská folklorní unie (PFU), tel. domů 02/2559635,

tel do zam.: 02/21667388 nebo 257940

Jižní Čechy

Hluboká nad Vltavou 3. května 1997

kontakt: Marie Oberfalcerová, DDM,

U zimního stadionu I, 370 21 České Budějovice,
tel. do zam.: 038/57061-3

Jana Hošková

JAK HODNOTIT TANEČNÍ DÍLO ZEJMÉNA VE VZTAHU K DĚTSKÝM INTERPRETŮM

(Metodický list pro učitele tanečního oboru ZUŠ, pro vedoucí dětských tanečních souborů a pro porotce přehlídek dětských tanečních souborů)

ÚVOD

Otázka hodnocení tanečních děl ve vztahu k dětským interpretům je specifická, neboť si ji kladou taneční pedagogové, a to pedagogové specifického zaměření – dětské taneční výchovy.

Je obecně známo, že vytvoření tanečního díla je záležitost tvůrčí – taneční dílo vytváří choreograf. Ovšem speciální choreografové dětských tanečních děl neexistují. Nejsou většinou k dispozici ani taneční díla pro dětské interprety vytvořená, která by pedagog tanečního oboru mohl použít, aby na nich prověřil výsledky svého pedagogického působení v uměleckém oboru, jímž tanec je. Zatímco hudební skladby jsou běžně vydávány v notových záznamech, taneční gramotnost, tj. schopnost zaznamenat tanec písemně prostředky taneční notace a zachovat ho jako objektivní umělecké dílo, není u nás zavedena. Proto je pedagog tanečního oboru ve srovnání se svým kolegou hudebníkem ve velké nevýhodě.

Má-li se svými žáky vystoupit na veřejnosti, musí se stát choreografem. Sám musí vytvořit kompozici, která podléhá obecným zákonitostem choreografické tvorby, která však má specifický cíl – ukázat výsledky pedagogické práce, neboť výsledek výchovného působení je ve vztahu k dětské taneční výchově nejdůležitější. Je zřejmé, že choreografický talent nemají a ani nemohou mít všichni pedagogové stejným dílem. Proto by se měli seznámit s obecnými zákonitostmi tvorby taneční kompozice. Znalosti těchto základních zákonitostí, neustále konfrontované vědomím cíle pedagogické činnosti, budou kompasem pomáhajícím v orientaci.

RELATIVNOST OBECNÝCH ZÁKONITOSTÍ

Dříve než uvedu některé obecně platné zákonitosti, které považuji za důležité pro odpověď na úvodní otázku, musím zdůraznit základní poznatek. Pro hodnocení uměleckého díla neexistují žádná obecně platná kritéria historicky neměnná, vždy a všude platná. Každá doba přichází se svými postuláty, normami, každá doba vytváří své směry, své –ismy, formuluje vlastní metody tvorby. Každý nový umělecký směr se prosadil právě tím, že porušil zákonitosti proudu právě uznávaného, obecně platného. A i v jednotlivých směrech, –ismech, nalezneme představitele, jejichž individuální projev je odlišný, podřízený osobnímu zaměření tvůrce, které je determinováno jeho vzděláním, talentem a vlastním charakterem. Čím je profesní vzdělání vyšší, tím jsou tvůrce i interpret svobodnější. Zbořit stávající normy a vytvořit novou kvalitu se však podařilo jen nepatrnému zlomku všech

těch, kterým znalost obecných zákonitostí uměleckých proudů té které doby pomohla k vytvoření trvalých uměleckých hodnot. Tato fakta připomínám, abych zdůraznila, že zákonitosti, které dále předložím k úvaze, nejsou dogma.

Profesor Antonín Sychra na zahájení své přednášky v nástavbovém studiu estetiky na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy upozornil své posluchače: Nečekejte, že se zde dozvíte nějaké obecně platné, neměnné formule. Hlavní jsou umělci a jejich díla. Umělci tvoří, my jejich díla studujeme a na základě těchto děl určité poznatky zobecňujeme.

Mezi posluchači prof. Sychry jsem byla před 28 lety i já. V tomto zamyšlení k otázkám taneční tvorby pro dětské interprety přináším poznatky, které vzešly z taneční praxe i teorie a které se do taneční praxe opakovaně vracejí.

CO? PROČ? JAK? S KÝM?

Existují pomocné otázky, které vedou k hodnocení tanečního díla. Vždy bychom měli nalézt jejich vzájemnou souvislost. První dvě začínají slůvky CO? a PROČ? (Co chtěl autor vyjádřit? Proč, s jakým cílem?) Teprve z odpovědi na tyto dvě otázky vyplyne odpověď na otázku třetí: JAK? (jaké prostředky, jakou formu autor zvolil?) Klademe-li si tyto otázky, dostáváme se do pozice samotného autora tanečního díla, neboť i on sám si musí vyjasnit, CO a PROČ vytvořit, má-li se dopracovat k smysluplnému závěru: JAK to má vytvořit?

Odpověď na poslední pomocnou otázku S KÝM? je v našem případě dána: S dětmi, s dětmi určitého věku a určitých pohybových schopností i znalostí. Jestliže sled otázek pozměníme, otázka S KÝM? nám bude určovat i ono CO?, PROČ?, JAK?

Začnu-li otázkou JAK? (a to se často stává, že vlastní pohybový materiál podněcuje ke scénickému ztvárnění), i tehdy použité taneční, pohybové prostředky koriguji odpověďmi na zbývající otázky: CO?, PROČ?, S KÝM?

VĚDOMÍ SMYSLU VÝCHOVNÉ PRÁCE

Odpověď na otázku JAK? je v našem případě méně jednoznačná, neboť souvisí s vlastním posláním taneční výchovy. Zahrnuje volbu vyjadřovacích prostředků, taneční techniky. Třebaže každý pedagog tanečního oboru je obeznán s různými tanečními styly a jejich technikami, přece jen ve své praxi dává přednost určitému druhu projevu, s nímž převážně pracuje: taneční výchově na základě novodobých tanečních směrů, klasickému tanci, lidovému tanci, někdy i módním novinkám. Protože se jedná o děti a jejich výchovu tancem, rozhodujícím kritériem bude, zda svůj styl a použitou taneční techniku uplatňuje v souladu se zákonitostmi tělesných funkcí a se záměrem rozvíjet přirozenou dětskou tvořivost. Technika některých směrů, například českého duncanismu, z fyziologických zákonitostí pohybu přímo vychází a tvořivé aspekty obsahuje; jsou součástí této techniky. Jiné směry, například klasický tanec a lidový tanec, tyto kvality v sobě v takové míře neobsahují a proto bývají doplňovány pomocnými pohybovými disciplínami.

CESTY K TVOŘIVOSTI

Pro pěstování vlastní tvořivosti má základní význam taneční improvizace. V souvislosti s hudbou rozvíjí osobnost dítěte, tělesnou a duševní harmonii, vyvolává emotivní zážitek. Z hudebního podnětu dochází pohybovou improvizací k vytváření nových hodnot, k tanečnímu projevu. Seberealizace vlastním tanečním projevem je důležitým výchovným momentem.

V historii samotného klasického tance byla období, kdy rozvoj tvořivých schopností tanečníka byl nedílnou součástí tanečních tréninků, a to jak v carské baletní škole na konci 19. století, tak zejména na počátku 20. století v hodinách klasického tance vedených baletním reformátorem Michaiilem Fokinem. Jako pedagog dívčí třídy carské baletní školy zaváděl do metodiky klasického tréninku nové prvky. Podporoval v žákyních osobitý projev a vyžadoval volnou improvizaci. Analyzoval nejprostší pohyby, například chůzi a běh. I on se dovolával Isadory Duncanové a napsal: „Duncanová nám dokázala, že všechny ty jednoduché, prosté, přirozené pohyby – jednoduchý krok, běh, obrat na obou nohou, malý skok na jedné noze – jsou daleko lepší než celé bohatství baletní techniky, kdy kvůli této technice musejí být obětovány půvab, výraz a krása.“ Na jiném místě ovšem dodal: „V našem záměru trvá úplná shoda, ale v našich metodách protiklad.“ – Já sama pamatuji taneční improvizaci v hodinách klasického tance Remislava Remislavského – absolventa carského baletního učiliště ve Varšavě – v prvních letech jeho působení po druhé světové válce.

KONCEPCE PŘIROZENÉHO POHYBU

Pro odpověď na naši otázku – jak hodnotit taneční dílo zejména ve vztahu k dětským interpretům – je důležitý podnět, který stál u zrodu novodobých tanečních technik. Koncepce „přirozeného pohybu“ a taneční techniky, postavené na přirozených zákonitostech lidského těla, se prosadila do moderních tanečních směrů. Požadavek přirozenosti, který vycházel z antického ideálu duševní a tělesné harmonie, zůstal ideálem do dnešních dnů.

Je příznačné, že požadavky souladu duševního rozvoje člověka s rozvojem tělesným se táhnou historií jako Ariadnina nit. Jejich existenci podmiňuje společenské klima, v němž se uplatňují. Totalitní mocenské režimy – fašismus, diktatura (jakkoli ideologicky zdůvodněná) – podporují pohybové systémy kanonizované, postavené na pevných formálních základech. Systémy demokratické umožňují rozvoj pohybových směrů, které vycházejí z tvořivých složek člověka a tvořivé složky záměrně rozvíjejí. Účast každého člena tanečního kolektivu na tvořivém procesu tanečního projevu vyžaduje schopnost vlastního procítění hudby, vlastní reakce na skutečnost kolem sebe a dostátek odvahy vlastní zážitek, vlastní názor projevit před ostatními členy kolektivu.

Vznik novodobých tanečních technik je často zdůvodňován negativním vztahem k technice klasického tance. Tento aspekt bývá někdy uváděn jako hlavní. To je velké zjednodušení základní problematiky tanečního umění.

Touha po pohybové seberealizaci, vůle po sebevýrazu vznikla v souvislosti s myšlenkovým hnutím z počátku 20. století a šířila se zejména po první světové

válce. Myšlenkové záměry si vynucovaly hledání nových pohybových tvarů a s nimi souvisejících technik. Proto je také zákonité, že rozvoj mohutného proudu tzv. novodobých tanečních směrů byl v Německu a celé Evropě zastaven s nástupem fašismu; jeho němečtí představitelé buď emigrovali do Anglie nebo Ameriky, anebo, až na malé výjimky, skončili svůj život smrtí v nacistických koncentračních táborech.

Celá větev tzv. volného, rytmicko–plastického tance, která se rozvíjela ve 20. letech v Sovětském svazu, podnícena vidinou humanitních ideálů socialistické revoluce a osobním působením Isadory Duncanové v Rusku, byla ve 30. letech násilně potlačena stalinismem jako „západní“, „úpadková“, „cizí myšlenkám komunismu“.

Představitelé novodobé koncepce tance přežívali v Anglii, a zejména v Americe, v zemích relativní demokracie, kde došlo k velkému domácímu rozkvětu (na amerických univerzitách je tanec zařazen jako vyučovací předmět).

Po druhé světové válce se tento směr tance opět začal vracet do Evropy, která nyní draze platí to, co sama svými diktátorskými režimy vypudila. V prvním období nastal návrat do Anglie, Francie a Německa. Totalitní režimy socialistických států převzaly ve vztahu k tanci ideologii stalinismu – propagovaly pouze klasický a lidový tanec. Volnomyšlenkářství novodobých tanečních směrů nebylo žádoucí. Přesto u nás, díky vysoké úrovni našich představitelů, a v Rakousku obdobně, pokračovala vývojová linie přirozeného, zákonitostmi tělesných funkcí zdůvodněného pohybu, zachována a rozvíjena v taneční výchově.

CÍLE MODERNÍCH TANEČNÍCH SMĚRŮ

V současné době se k nám vracejí novodobé taneční směry rozvinuté mnohaletým vývojem ve formy *modern dance*, *post-modern*, *new dance*, *minimal dance* atd. Při jejich hodnocení bychom měli být velmi bedliví. Jak uvádějí sami představitelé současného tance, celý proces rozvoje byl motivován potřebou osobní výpovědi, hledáním zákonitostí pohybového výrazu za účelem dosažení širokého výrazového rejstříku pro vyjádření osobní angažovanosti. K nám se však nyní vracejí převážně pohybové kánony, študýrky pohybových klíší. Tvarosloví klasického tance je nahrazováno tvaroslovím jiných pohybových struktur. Rychlokurzy Grahamové, Limona, Cunninghama – právě proto, že to jsou jen rychlokurzy, – neobjasňují pohybové principy a pro svou krátkost ani neumožňují poznat podstatné tvořivé principy a technické zákonitosti, jako je základní práce s dechem, svalovými partiemi, pohybovou dynamikou, kontrakcemi. Kdo se například v těchto rychlokurzech zabýval otázkou rozvíjení gesta podle osobitého vnitřního rytmu, Cunninghamovou metodou tzv. choreografie náhody, kdo si dal práci spojit každý cvik s kontrolou dechu?

Naše myšlení je tak deformované, že si přímo žádá formulování pouček, stanovení forem. Rozvíjet vlastní myšlení, citění, vlastní osobnost – to je náročné pro každého z nás. Ale největší nároky to klade na pedagoga. Mnohem jednodušší je předkládat pohybové prefabrikáty než rozvíjet osobnost každého jednotlivého člena tanečního kolektivu, každého žáka.

CÍLE TANEČNÍ VÝCHOVY

Přistoupili jsme na konstatování, že smyslem tanečního díla určeného pro dětské interprety je předvést výsledky pedagogické práce v taneční výchově. Otázkou: Co je smyslem taneční výchovy? by se měli zabývat sami pedagogové ve své každodenní praxi. Pro informaci připomínám, jak ji pojednávají taneční odborníci v zemi, která zrodila tzv. novodobé taneční směry, ve Spolkové republice Německo. Z rozsáhlého rozboru Kurta Peterse cituji:

„Od pozdního středověku dvorské a vyšší kruhy přikládaly výchovné funkci tance velký význam. A protože tanec působil výchovně, byl považován za společenské umění: nebo jinak řečeno, společenské umění dobrého chování bylo otázkou taneční výchovy. Ale tehdejší společnost si už byla vědoma toho, že tanec přesahuje sféru vybraného chování a zasahuje oblast duševního života... Všestrannou taneční výchovu pro vyšší společnost už kolem roku 1800 praktikovala škola. Podporovala a doprovázela ji odborná literatura, jež rozvíjela francouzskou taneční kulturu: Systematická učebnice Franze Antona Rollera (Výmar 1843) sledovala růst dítěte s terapeutickými a korigujícími aspekty správné výuky pro všechny věkové stupně... Odevšad pronikaly výchovné tendence a poznatky, že tělo, duše a duch musejí být znovu prožívány jako jednota... Pódioví tanečníci výrazového tance přenesli tuto harmonii těla a ducha do oblastí umění a pedagogicky a šířili ji dál. Ze svého zdroje taneční gymnastiky vytvořili zároveň i nový taneční a životní prostor z rytmu vlastního těla. Vytvořili taneční hru jako sociální zkušenost, začlenili do ní prvky dětského a lidového tance a improvizovali, vnášeli zdokonalující se tělesnou techniku do amatérského tance a do tanečního umění...

Jestliže civilizační proces způsobil, že potřebujeme všechny druhy terapie, je nyní, jak se zdá, už podstatná část obyvatelstva vystavena psychoterapii, jež používá často laických módních metod – meditace a tranzu, paroxysmu a psychedeliky. Masově rozšířené nabídky orientálních, asijských a afrických pohybů pro rozšíření vědomí nám nedokazují v podstatě nic jiného než nedostatek jakéhokoli vědomí, tělesného vědomí nebo – jak se tomu říkalo dříve – „tělesného ducha“...

Nemůžeme se vyhnout burcujícímu zjištění, že máme jen málo pedagogů, kteří by byli schopni vést dítě soustavně z hravého věku k osobitému ztvárňování, možnému v jednotlivých případech, zpočátku ještě fragmentárnímu, čerpajícímu z fantazie, k záměrné rytmicko–taneční gymnastice a nakonec k tematicky zaměřené improvizaci. Tento pohyb, podněcující ducha i tělo, je pro duševní životní hodnoty zrovna tak nepostradatelný jako zvládnutí duchovních oborů pro všeobecně vzdělání. Školní vyučování by vůbec získalo jinou dimenzi, neboť taneční ovládání těla podmiňuje vnitřní disciplínu, a ta zase dává schopnost získat větší znalosti při menším kvantu učení, větší životní kvalitu na základě múzického vzdělání.“

TANEČNÍ DÍLO A JEHO SLOŽKY

Dotud jsme se problematikou tanečního díla zabývali ve vztahu k dětským interpretům. Máme-li taneční dílo hodnotit, je třeba si vyjasnit, co všechno vlastně hodnotíme.

Taneční kompozici tvoří tři složky – vlastní pohyb (tanec), hudba (hudební kompozice) a výtvarná stránka (kostým, scéna, světlo). Ideálem každé kompozice je rovnocenné postavení těchto tří složek, jejich vzájemná symbióza. +

Tanec jako umění múzické se rozvíjí v čase a prostoru. Musí tedy mít výstavbu⁴ časovou a prostorovou, to jest pomyslnou prostorovou stavbu, která se proměňuje v čase. Proporce této časoprostorové architektury čerpá tanec z formální struktury hudební kompozice, plynoucí v čase. Spojení tance a hudby dokládá i společná terminologie – rytmus, dynamika, metrum, frázování atd.

Při choreografickém zpracování by měly být, jako je tomu v hudební kompozici, využity všechny složky. Obvykle se hovoří o pěti – je to vlastní pohyb, rytmus, dynamika, prostor a výraz. Výrazová, prostorová, rytmicko-dynamická a pohybová forma jsou nositeli myšlenky tance; v dobrém tanci splývají. Když se harmonicky doplňují (žádná není zanedbána ani nevyniká na úkor ostatních), tehdy vzniká umělecká forma.

Dosud platné jsou principy choreografické tvorby, které formuloval Michail Fokin v otevřeném dopise vydavateli listu The Times roku 1914:

- „1. Netvořte kombinace z běžných a ustálených tanečních kroků, vytvořte v každém případě novou formu, odpovídající námětu, formu, která co nejvýrazněji může zobrazit údobí a charakter národa, který má představovat.
2. Tanec a mimické gesto mají v baletu smysl jen tehdy, slouží-li jako výraz jeho dramatického děje, a nesmí jich být použito jako prostého *divertissement* nebo zábavy, která nemá žádnou spojitost s plánem celého baletu.
3. Nový balet dovoluje užití konvenčních gest jenom tehdy, vyžaduje-li toho styl baletu; ve všech ostatních případech je nutné nahradit gesta rukou mimikou celého těla. Je možné a je třeba, aby člověk byl schopen výrazu od hlavy k patě.
4. Výrazovost skupin a ansámblového tance. Ve starším baletu byli tanečníci řazeni do skupin pouze za účelem ornamentálním a baletní mistr se nestaral o vyjádření nějakého citu v charakterních skupinách nebo ve sborových tancích. Naproti tomu nový balet rozvíjí princip výrazovosti a posiluje od výrazovosti tváře k výrazovosti celého těla a od výrazovosti jednotlivce k výrazovosti skupiny a k výrazovosti kombinovaného tance davu.
5. Svazek tance s ostatními uměními. Nový balet odmítá být v područí hudby či scénické dekorace a uznává spojení s ostatními uměními jen za podmínky úplné rovnosti, přiznává naprostou svobodu jak scénickému výtvarníkovi, tak i hudebníkovi. Na rozdíl od staršího baletu nežádá od skladatele 'baletní hudbu' jako doprovod k tanci; přijímá hudbu každého druhu, vyměňuje si pouze, aby byla hodnotná a výrazná. Nežádá od výtvarníka, aby vystrojl baleríny do krátkých sukének a růžových střevíčků. Neklade žádné specifické 'baletní' podmínky skladateli nebo výtvarníkovi, nýbrž dává naprostou svobodu jejich tvůrčím silám.“

Tyto požadavky rovnocennosti jednotlivých složek taneční tvorby byly ve Fokinově době objevené. Domyslíme-li, v jaké době byly vysloveny, doceníme tím víc jejich význam pro rozvoj tanečního umění scénického.

PROMĚNY CHOREOGRAFICKÝCH ZÁKONITOSTÍ

Po Fokinovi začala být ve 30. letech rozvíjena vlastní teorie choreografie. V knize Doris Humphreyové *Umění dělat tance* (*The Art of Making Dances*, 1959) je položen základ k systematickému prověřování obecně platných zákonitostí choreografické tvorby. Humphreyová se zabývá jednotlivými složkami taneční kompozice a jejich vzájemnými vztahy.

Jarmila Kröschlová ve své knize *Výrazový tanec* (1964) osvětluje zákonitosti taneční tvorby rozбором jednotlivých složek tance a formuluje principy tvoření taneční formy.

Představitelé moderních tanečních směrů znají další vztahy jednotlivých složek: tón – barva; pohyb – světlo; dynamika pohybu – intenzita barvy; výška tónu – intenzita světla atd.

Taneční kompozice se osvobozuje od zákonitostí dramatu, jímž podléhá baletní tvorba založená na libretu. Merce Cunningham vysvětluje svou metodu tzv. choreografie náhody: „Konkrétní smysl děje vyplývá ze souvislosti, jež je výsledkem aplikace náhodných prvků na základě půdorysu inscenace. Tanečníci sami – vytvářejíce souvislost – dávají představení výraz. Pohybová akce je sdělná, avšak to, co vyjadřuje, je determinováno individuálně.“

Hudební skladatel John Cage osvětluje Cunninghamovu tvorbu takto: „Merce Cunningham, který byl po několik let sólistou skupiny Marthy Grahamové a současně členem fakulty School of American Ballet, vyvinul vlastní taneční školu a choreografii, jejíž kontinuita nadále nespolehá na přímočaré prvky, vypravující či psychologické, nespolehá na gradaci pohybu k vyvrcholení a zpět. Jako u abstraktní malby i zde se předpokládá, že prvek (pohyb, zvuk, změna osvětlení) je sám o sobě vyjadřující. To, co sděluje, je v široké míře determinováno divákem samým. Má se za to, že tanec podporuje sama sebe a nepotřebuje oporu hudebního doprovodu. Oba druhy umění se realizují na jednom místě a v jednom čase, avšak každá umělecká disciplína vyjadřuje čas a prostor svým vlastním způsobem. Výsledkem je činnost vzájemného prolínání v čase a prostoru, bez kontrapunktu, bez řízených vztahů, zato velká volnost, ohebnost, jak ji známe z pohyblivých kreací Alexandra Caldera. Tím, že nespolehá na psychologii, je tento moderní tanec osvobozen od vztahů většiny takových tanečních akcí. To, co dává divákovi, přestože si každý může vyložit vše po svém, je jasné (protože člověk tanec vnímá přímo, nikoli prostřednictvím nějaké myšlenky), brilantní (tanečníci se dokonale fyzicky pohybují a neoblékají se do maskujících kostýmů) a klidné (pocit klidu vyplývá z absence citově řízené spojitosti). Takový klid bývá čas od času osvětlován pocity, jež mohou být podle reakcí diváka hrdinné, radostné, úžasné, erotické, bázlivé a zlostné.“

Tyto pocity i s klidem (stálá součást indické tradice) se objevují kaleidoskopicky v choreografii. Pokud jde o jednotlivé pohyby, ty jsou jednak odvozené, jednak nově objevené. Odvozené pramení z baletu i moderního tance. Objevené jsou výsledkem Cunninghamova vlastního hledání.“

Svou definici tance jako pohybového umění, vizuálního umění, převádí do konkrétní umělecké tvorby Alwin Nikolais. Své tanečníky odlišťuje a pracuje s nimi jako s barvami, tóny. „Přistoupí-li člověk na myšlenku pohybu, má neomezené možnosti, kdežto chce-li setrvávat neustále na své konkrétní realitě, podstatně se sám omezuje. Proto jsem se vždy snažil vzdálit se skutečné tělesnosti... Není to tak dávno, kdy jsme teprve mohli říci,

že malířství je uměním barvy, že to nejsou krávy na pastvě nebo portréty vévodů a královen. A že hudba je zvukovým uměním, nikoli uměním hudebních nástrojů, že však můžeme vytvořit hudbu z jakéhokoli zvuku. Byl bych rád, aby stejné právo měl i tanec. Protože je to pohybové umění, byl bych rád, kdyby tanci byla přiznána naprostá výrazová svoboda."

K problematice tvorby tanečního díla se vyjadřuje americká choreografka Agnes de Millo, tvůrkyně tanečních děl amerického koloritu: „Nejsou žádná pravidla, jaký styl zvolit; ovšem je to vždy závislé na technické zdatnosti skupiny... Naučte se několika stylům, i když budete dobře ovládat jenom jediný. Je neocenitelné, když si můžete vypomoci slovníkem z jiné techniky, když to, čeho se dotknete, přeložíte do své vlastní řeči.“

VLASTNÍ ŘEČ TANEČNÍHO DÍLA

Tanec je umění mezinárodně srozumitelné, vpravdě univerzální. A přece se do něho spontánně promítají specifické rysy doby, země, v níž je pěstován a rozvíjen. Hovoříme o ruském baletu, americkém moderním tanci, anglickém baletu, *german dance* (německém tanci – výrazovém), italské a francouzské škole klasického tance, kubánské baletní škole. Od kolika předních tanečních pedagogů – z USA, Kuby, SRN – jsem slyšela: „Vaši tanečníci žijí v České republice, ani ne v Americe, ani ne v Rusku, v Německu. Vytvořte vlastní taneční styl, který bude odpovídat vaší národní mentalitě, vašim geografickým, historickým a společenským podmínkám. To je úkol pro pedagogy, choreografy.“

V rozvíjení osobnosti každého jednotlivého dítěte spočívají základy uvědomělé existence, osobitého projevu, nalezení vlastní identity – národní identity.

Měli bychom si na konkrétních příkladech tanečních děl ujasňovat, jak který pedagog pracuje s pohybem, jak rozvíjí taneční prvky, jak pracuje s rytmem, s dynamikou, jaký, má názor na obsáhnutí prostoru (zda souhlasí s Labanovým ikosaedrem), jak pracuje s výrazovými složkami. A jak potom toto všechno uplatňuje v taneční kompozici – ve vlastní stavbě tance, jak struktura tance souzní s hudbou a jak pohybový záměr souzní s výtvarným řešením. A jak záměry pedagoga-choreografa interpretují jeho interpreti. Protože se jedná o dětské interprety, ujasňovali bychom si také, jak pedagog naučil své interprety všechny složky taneční kompozice vědomě ovládat.

Pak bychom konkrétně řešili problém jak hodnotit taneční skladbu a jak ji hodnotit ve vztahu k dětským interpretům.

Jana Hošková

Jak hodnotit taneční dílo zejména ve vztahu k dětským interpretům

(Metodický list pro učitele tanečního oboru ZUŠ, pro vedoucí dětských tanečních souborů a pro porotce přehlídek dětských tanečních souborů)

Vydala ARTAMA (IPOS) v Praze 1997 jako přílohu bulletinu Kormidlo č. 3 v roce 1997
Odpovědná redaktorka Dana Ždímalová

2. vydání (1. vydání vyšlo v nakladatelství Fortuna v roce 1990)

Neprodejné

Západní Čechy

Hrádek u Rokycan 26. dubna 1997

Kontakt: Jiří Urban, Rychtaříkova 32.300 00 Plzeň,
tel. domů: 019/44570,
a Miloš Vršecký, FoS, tel. domů: 019/282389

Karlovarsko

Chomutov–Jirkov 12. dubna 1997

Kontakt: Lubor Hanka, FoS, tel. 017/3101227

Severní Čechy

Ústí nad Labem 26. dubna 1997

Kontakt: J. Šrejbr, Kulturní dům Albis, Hrbovická
182, 400 21 Ústí nad Labem, tel. 047/5601505

Východní Čechy

Pardubice 19. dubna 1997

Kontakt: Bohuslava Mejstříková, DDM Alfa,
530 09 Pardubice–Polabiny, tel. 040/40810,
fax: 040/46733, a Jiří Prácheňský, FoS, tel. 040/42730

Horácko

Třebíč 5. dubna 1997

Žďár nad Sázavou 12. dubna 1997

Kontakt: M. Brtník, FoS, Vrchlického 19,
586 01 Jihlava, tel. 066/20861

Slovácko

Kyjev 19. dubna 1997

Kontakt: František Synek, FoS,
696 04 Svatobořice–Místřík 813, tel. 0629/71450

Vašsko

Hovězí 19. dubna 1997

Kontakt: Jana Šamánková, FoS, Bartošky 583,
74401 Frenštát p. Radhoštěm, tel. domů: 0656/836580

Haná

Prostějov 26. dubna 1997

Kontakt: Jan Kadlec, HANFoS, Tyršova 12,
796 01 Prostějov, tel. 0508/22013

Brněnsko

Brno Bystrc 26. dubna 1997

Kontakt: paní Kačerová, CVČ Lužánky, Lidická 50,
658 12 Brno, tel. 05/41210057–8

Opavské Slezsko

Opava 16. března 1997

Kontakt: Jaroslava Poláková, FoS, Hradecká 38,
746 01 Opava, tel. 0653/212100

Těšínské Slezsko

Karviná 20. března 1997

Kontakt: Anna Buroňová, FoS Těšínského Slezska,
tř. Osvobození 1639.735 06 Karviná 6,
tel. domů: 069/431508

Lašsko–Ostravsko

Frýdek–Místek 25. dubna 1997

Kontakt: Kateřina Macečková, FoS, Karla Tomana 3,
709 00 Ostrava, tel. do zam.: 069/226831

CELOSTÁTNÍ PŘEHLEDKA DĚTSKÝCH FOLKLORNÍCH SOUBORŮ

Zábřeh 13. – 14. června 1997

*Z pověření a za finančního přispění Ministerstva
kultury ČR pořádají ARTAMA, pracoviště IPOS,
KLUB – kulturní, vzdělávací a dětské centrum
města Zábřeh a Sdružení pro dětskou taneční
tvořivost Praha*

Pod patronací starosty města Zábřeha

Spoluvyhlašovatel MŠMT ČR.

*Koncepce a odborná realizace Centrum dětských
aktivit ARTAMA.*

*Regionální výběrová, případně oblastní (okresní)
kola přehlídky odborně a organizačně garantuje
FoS ČR ve spolupráci s IPOS–ARTAMA*

Na celostátní přehlídce dětských folklorních
souborů v Zábřehu na Moravě ve dnech 13. – 14.
června 1997 vystoupí **14 dětských folklorních
souborů z Čech a Moravy**, jejichž vystoupení
byla jako nejinspirativnější doporučena k postupu
z regionálních přehlídek na přehlídku celostátní,
a v neděli dalších 20 souborů z moravských
regionů.

Seminaristé budou mít příležitost se zúčastnit
obou přehlídek i semináře, který v sobotu povede
Mgr. **Daniela Stavělová**.

Využijte této jedinečné příležitosti zhlédnout
ve dvou dnech tolik kvalitních dětských folklorních
souborů. Pro seminaristy je zajištěno ubytování
a stravování (cestovné ve vlastní režii).

Účastnický poplatek: 150,- Kč.

Příloženou přihlášku vyplňte a zašlete do 31. května
1997 na adresu ARTAMA, k rukám D. Ždímalové,
Křesomyslova 7, P.O.BOX 2, 140 16 Praha 4–Nusle,
tel.: 61215683

HOŘICKÝ KAPESNÍČEK

Přehlídka a dílna dětského scénického tance se koná ve dnech 16. – 18. května 1997 a seminář pro vedoucí zúčastněných i nezúčastněných skupin, který zahrnuje přednášky i praktická cvičení.

Zúčastněné skupiny scénického tance by měly mít s sebou také pedagogický doprovod, protože všechny akce na hořické přehlídce nebudou společné pro děti a dospělé.

Pro skupiny i pro přihlášené seminaristy je zajištěno ubytování a stravování po celou dobu (od páteční večere po nedělní oběd). Cestovné je ve vlastní režii. Účastnický poplatek pro seminaristy je 150.– Kč.

Technické podmínky a zabezpečení:
velikost jeviště – šířka mezi portály 6 m, hloubka po horizont 5 m (pro tento prostor určete počet účinkujících);

✂

hudební doprovod – pouze MGF kazeta (s označením názvu skupiny a skladby) pro každé vystoupení samostatná kazeta;

délka vystoupení – do 10 minut (skupiny mohou mít více vystoupení, ale zařazení druhého a případně dalších dle časových možností);

osvětlení prostoru jeviště při vystoupení souborů jednotné.

Soubory se mohou přihlásit k účasti na přehlídce **nejpozději do 20. dubna 1997** pořadatelům v Hořicích (viz příloženou přihlášku).

Seminaristé se mohou přihlásit k účasti v semináři **nejpozději do 30. dubna 1997**.

Přihlášku k účasti v semináři zašlete na adresu: Centrum dětských aktivit v ARTAMĚ, k rukám Dany Ždímalové, Křesomyslova 7, P.O.BOX 2, 140 16 Praha 4–Nusle, tel.: 61215683.

PŘIHLÁŠKA NA SEMINÁŘ - pro vedoucí dětských folklorních souborů na Celostátní přehlídce v Zábřehu na Moravě ve dnech 13. – 15. června 1997

Jméno a příjmení: .....

Adresa bydliště: .....

..... PSČ: .....

Telefon domů: ..... Tel. do zam.: .....

Číslo OP: ..... Rodné číslo: .....

Pracuji se souborem: .....

Datum: ..... Podpis: .....

✂

PŘIHLÁŠKA NA SEMINÁŘ - pro vedoucí dětských skupin scénického tance DÍLNA Hořice v Podkrkonoší ve dnech 16. – 18. května 1997

Jméno a příjmení: .....

Adresa bydliště: .....

..... PSČ: .....

Telefon domů: ..... Tel. do zam.: .....

Číslo OP: ..... Rodné číslo: .....

Pracuji se skupinou scénického tance (název, místo působení): .....

Datum: ..... Podpis: .....

PŘIHLÁŠKA PRO SOUBOR K ÚČASTI NA PŘEHLÍDCE V HOŘICÍCH

Hlásíme se k vystoupení na přehlídce dětského scénického tance Hořický kapesníček

Hořice v Podkrkonoší – 16.–18. května 1997

Název skupiny: .....

Zřizovatel: .....

Adresa: .....

..... PSČ: ..... Telefon: .....

Vedoucí skupiny:

Jméno a příjmení: .....

Adresa: .....

..... PSČ: .....

Telefon domů: ..... **Telefon do zam.:** .....

Základní údaje o vystoupení:

Název vystoupení: .....

Autor choreografie: .....

Autor hudby: ..... **Délka skladby:** ..... **min.:** .....

Název hudební skladby: .....

Hudební doprovod (klavír, mgt. apod.): .....

Počet dětí celkem: ..... **ve věku:** ..... **chlapci:** ..... **dívky:** .....

Vedoucí a pedagog. dozor celkem: ..... **z toho muži:** ..... **ženy:** .....

Technické požadavky na vystoupení:

.....
.....
.....
.....

Datum: .....

.....
Podpis vedoucího souboru

Pečlivě vyplněnou přihlášku zašlete nejpozději do 20. dubna 1997 na adresu: Dům kultury Koruna,
k rukám pana Z. Halaše, Hálkova 105, 508 01 Hořice v Podkrkonoší

KONKURZ PRO FOLKLORNÍ SOUBORY

IPOS-ARTAMA ve spolupráci s Koordinační radou pro folklor (koordinační orgán, v němž jsou zastoupeny ARTAMA, FoS ČR a ULK a zástupci jejich poradních orgánů) vypisuje VEŘEJNÝ KONKURZ na reprezentaci dětských a dospělých folklorních souborů z Čech, Moravy a Slezska v zahraničí se státním příspěvkem na cestovné.

Do konkurzního řízení budou Koordinační radou pro folklor zařazeny ty soubory, které mají v současné době vysokou uměleckou kvalitu a zúčastní se vybraných, mezinárodně uznávaných a prestižních festivalů, na nichž má z národního hlediska zájem MK ČR. Nepatří sem tedy reciproční zájezdy, účast na festivalech lokálního významu nebo komerční cesty. Koordinační rada pro folklor vybere v jednom časovém termínu festivaly a soubory, které na základě dohody s pracovištěm ARTAMA, v případě realizace zájezdu, obdrží státní vyrovnávací příspěvek na cestovné.

Podmínky konkurzu:

- předložení kopie pozvání pořadatele festivalu, popř. potvrzení o přijetí účasti (v případě, že se jedná o festival CIOFF je nezbytné doložit doporučení české sekce CIOFF sídlící ve Strážnici);
- kopie dopisu pořadateli;
- stručný popis programu pro daný festival;
- charakteristika festivalu (tj. sdělit vše, co je souboru o podmínkách účasti a koncepci festivalu známo);
- rozpočet zájezdu, tj. především celková výše nákladů na cestu (uveďte, co hradí pořadatel festivalu, případné dotace a sponzory).

V případě, že se výjezd uskuteční před datem uzavření konkurzu (tzn. že smlouva o podmínkách státního příspěvku může být uzavřena až dodatečně), je v zájmu souboru informovat se na pracovišti ARTAMA o těchto podmínkách a převzít závazek, že obsahové podmínky (např. zpřeva o festivalu) může splnit.

Vyhlašovatelé konkurzu si vyhrazují právo v případě potřeby požádat přihlášený soubor o zapůjčení videokazety.

Termín odevzdání přihlášek ke konkurznímu řízení je do 15. května 1997. Vyhodnocení přihlášek bude provedeno do 30. června 1997.

Vyhlašovatelé prosí o pečlivé vyplnění a včasné dodání všech potřebných materiálů. Při nesplnění podmínek není možné zaručit zařazení vaší přihlášky do konkurzního řízení.

Přihlášky zasílejte na adresu: ARTAMA, k rukám D. Ždímalové, Křesomyslova 7, P. O. BOX 2, 140 16 Praha 4.

HUDEBNÍ VÝCHOVA DĚTSKÝ SBOROVÝ ZPĚV

SVÁTKY PÍSNÍ PRAHA 1997

Nesoutěžní setkání pražských školních dětských sborů s účastí orchestrů pražských ZUŠ.

Termín: 14. – 17. dubna 1997

Místo konání: aula Základní školy,

nám. Svobody, Praha 6

Kontakt: Karel Virgler, tel. 02/3112716

LETENSKÁ VONIČKA 1997

13. ročník přehlídky dětských pěveckých sborů.

Praha 18.–20. dubna 1997

Celostátní festival dětských sborů spojený s vyhlášením výsledků III. ročníku skladatelské soutěže. Vystoupí na něm sbory Carmina Rychnov n. Kněžnou, Hlásek Litoměřice, Moravské děti Holešov, Ondrášek Nový Jičín, DPS Polabiny Pardubice, Sušický dětský sbor, Vrabčáci Jablonec n. Nisou, Zvonek Sokolov a sbor DPS Radost Praha. Kontakt: Zdena a Vladislav Součkoví, sbor RADOST a ZUŠ, Šimáčkova 16, 170 00 Praha 7, tel.: 02/877 504

KRAJINA ZPĚVU '97

Ve dnech 16.–18. května 1997 proběhnou v Šumperku V. šumperské dětské sborové dny za účasti těchto sborů: Arieta Mohelnice, Bratislavský dětský sbor, Broučci Severáčku Liberec, Campanella Olomouc, Cantabile Hradec Králové, Concordia ZŠ Svornosti Olomouc, Jizerka Semily, Pardubický dětský sbor.

Pražský dětský sbor. Zpívanky ZŠ Nedvědova Olomouc, školní sbory okresu Šumperk a Šumperský dětský sbor, který při této příležitosti oslaví 35. výročí svého založení. Ze zahraničí přijedou sbory April Petrohrad–Gaččina, Rusko, Chlapecký sbor Nyiregyháza Maďarsko a Sczygielky Poniatowa Polsko. Zájemci o účast se mohou přihlásit na adresu: Šumperský dětský sbor, Žerotínova 11, 787 01 Šumperk

VÝTVARNÉ AKTIVITY

MILÍŘ '97 INSPIRACE PŘÍRODOU A FOLKLOREM

Seminář v Beskydech – praktická dílna pro vedoucí dětských a mladých výtvarných kolektivů a pedagogy výtvarné výchovy všech typů škol (vč. ZUŠ), doplněný procházkami a povídáním s lektory – malířem a sochařem Miroslavem Pacnerem, folkloristou a průvodcem Mgr. Jaromírem Poláškem o přírodních krásách a folklorních tradicích lašského kraje, a navíc doplněné například návštěvou Rožnovského skanzenu, obsáhlé jedinečné školní galerie v ZŠ v Kunčicích pod Ondřejníkem, inspirujících vás k bezprostřednímu výtvarnému vyjádření.

Místo konání: Beskydy – Frýdecko–Místečko
Termin konání: 28. července – 3. srpna 1997

Ubytování: Základní škola v Kunčicích pod Ondřejníkem. Nocleh na žíněnkách ve vlastních spacích pytlích; sprchy, sociální zařízení budou k dispozici.

Strava: Ve vlastní režii – v ZŠ je možnost vaření v kuchyňce (je projednávána možnost zajištění snídaně v ZŠ), v okolí jsou restaurace a obchod s potravinami.

Kurzovné: 1.500,– Kč/osobu, studenti 1.200,– Kč. Na podkladě závazné přihlášky, kterou je třeba zaslat nejpozději do 15. května 1997, obdržíte složenku k zaplacení společně s programem, jízdním řádem i mapkou.

S sebou budete potřebovat vlastní materiál a nářadí, kterými se chcete výtvarně vyjadřovat.

STOPY NA PAPIŘE – PROJEKTY MILADY SOBKOVÉ

Další výstava z cyklu Představujeme pedagogické projekty, pořádaná ARTAMOU (IPOS), Euroateliérem Praha a katedrou výtvarné výchovy PdF UK Praha.

se koná ve dnech 7. 4. – 8. 5. 1997 v budově Pedagogické fakulty UK – I. patro (M. Rettigové 4, Praha 1).

Výstavu zahájí ve čtvrtek 3. dubna 1997 ve 13.00 hodin doc. PaedDr. Pavel Šamšula a ak. soch. Věra Roeselová, odborné slovo Mgr. Milada Sobková. Seminář k výstavě, který se koná od 14.00 hodin a který povede M. Sobková, bude doplněn videem.

DISKURSVNÍ DÍLNA ZORNÁ POLE – PŘÍBĚH HMOTY

3. díl třídního cyklu volné tvorby – malba, grafika, prostorová tvorba na předem určené téma, reflexe současných tendencí výtvarného umění (teorie a praxe) – se uskuteční ve dnech 19. a 20. 4. 1997 (sobota a neděle) v prostorách katedry výtvarné výchovy Pedagogické fakulty UK v Praze. Přestože jde o poslední část letošního cyklu, je možná účast i těch, kteří na předcházejících dílnách nebyli.

Problém bude zkoumán ve třech rovinách:

A) Forma a technické prostředky.

B) Pojem a obsahy.

C) Možnosti a interpretace.

Seminář vedou: ak. mal. Ivan Špirk (grafika), ak. mal. Jiří Komatovský (malba) a Lukáš Gavlovský (prostorová instalace)

Program:

sobota 19. 4.

9.00 – sraz před budovou Pedagogické fakulty UK,

M. D. Rettigové 4, Praha 1

9.30–13.00 dopolední program

13.00–14.00 přestávka, individuální občerstvení

14.00–18.00 odpolední program

neděle 20. 4.

9.00–13.00 dopolední program

Poznámka: Potřebný materiál bude zajištěn. Přesto uvítáme, pokud si přinesete základní materiál pro malbu (tempery, štětce, hadr atd.) a kresbu. Doporučujeme pracovní plášť.

ZÁVAZNÁ PŘIHLÁŠKA NA SEMINÁŘ MILÍŘ '97

Jméno a příjmení: .....

Adresa: .....

PSČ: .....

Telefon domů: ..... Telefon do práce: .....

Rodné číslo: ..... Číslo OP: .....

Datum: ..... Podpis: .....

Přihlášky zasílejte na adresu: Centrum dětských aktivit v ARTAMĚ, k rukám Olgy Szymanské, Křesomyslova 7, P.O.BOX 2.140 16 Praha 4 – Nusle.

<-----

KRÍŽOVATKY

Tvoříme s dětmi, prázdninové kurzy pro rodiče s dětmi

Námět na uspořádání kurzů, zaměřených k estetické výchově, kterých se zúčastní rodiče s dětmi, nabízíme jako inspiraci k prázdninovým programům domů dětí a mládeže a dalších zařízení, která mají ve své náplni práci s dětmi. Nápad spojit různé oblasti uměleckých aktivit a zapojit do nich rekreační formou společně děti a rodiče jsme si ověřili v praxi ve dvou ročnících týdenního kurzu Tvoříme s dětmi v letech 1995 a 1996, vždy v srpnu v Milířích u Tachova. Zkušeností z těchto dvou let byly velmi podnětné a rádi bychom inspirovali k podobné činnosti další pořadatele. Už proto, že „naši“ účastníci z prvního ročníku přijeli i podruhé a všichni mají zájem o další pokračování.

Vlastní náplní kurzu je vést děti společně s rodiči (v praxi to bylo vždy s matkami) různými zábavnými formami k základům hudebních a výtvarných aktivit. V průběhu kurzu se samozřejmě zpívalo a hrálo (i naprostí začátečníci zvládli jednoduché hudební nástroje) a malovalo a modelovalo se. To ale nebylo vlastním cílem kurzu. Vše směřovalo především k tomu, ukázat, co vše je možné v rámci rodiny podnikat, jak zajímavá a pro obě strany podnětná může být takto orientovaná společná „výchova hrou“.

O zkušenosti I. ročníku podrobně informoval článek jedné z účastnic, Anny Tomkové (maminka Vojty a Vendulky) v Tvořivé dramatické 3/96. Druhý ročník byl koncipován podobně, na přání účastníků jsme jej rozšířili ještě o práci s keramickou hlinou.

Co bylo k přípravě kurzu zapotřebí?

1) Rozhodující pro úspěch kurzu jsou lektori. V Milířích byli v obou letech dva – Tomáš Kolata pro hudební, Hana Voříšková pro výtvarnou oblast. Oba pracovali po vzájemné domluvě, ale samostatně, oba vedle vlastního oboru využívali styčné plochy různých druhů umění.

2) Vhodný objekt pro ubytování v přírodě (jde o prázdniny!). Objekt ZUŠ Zachov v Milířích byl ideální svou krásnou polohou; vedle ubytování jsme měli zajištěno i stravování účastníků, a to vše za ceny dostupné rodinám s menšími dětmi.

3) Zájem ze strany rodičů a dětí. Naše zkušenost je, že kdo přijel poprvé, zajímal se i podruhé. Osvědčilo se nám komorní obsazení kurzu (do 20 účastníků) a vymezení věku dětí – v našem případě 6–10 roků. Věkové hranice je možné určit různě, ale v každém případě se osvědčilo vymezit věkovou skupinu tak, aby schopnost soustředění a chápání dětí byla přibližně stejná.

Co nabízíme:

Zájemcům o uspořádání podobných prázdninových kurzů nabízíme podrobnější metodické materiály, rozbor programu a zkušenosti ze dvou zkušebních ročníků, event. konzultaci s našimi osvědčenými lektory.

NEPŘEHLÉDNĚTE NAŠE NOVÉ PUBLIKACE:

Krista Bláhová: Uvedení do systému školní dramatiky

Systematická příručka dramatické výchovy s podtitulem Dramatická výchova pro učitele obecné, základní a národní školy stručně a přehledně seznamuje se všemi oblastmi tohoto oboru. Díky své koncepci i bohatému aparátu příkladů her, cvičení, motivací, školních dramat a komplexů bude pedagogům a vedoucím dětských kolektivů moderním průvodcem dramatikou jako předmětem i jako metodou práce. Publikace uvádí také do nejnovějších směrů dramatické výchovy včetně strukturování dramatické práce. I když je adresována především učitelům 1. stupně, neměla by chybět ani pedagogům pracujícím se staršími dětmi, studentům a pedagogům SPgŠ a pedagogických fakult, ale ani učitelkám MŠ. Z obsahu: Přehledná charakteristika období mladšího školního věku. Morální vývoj v mladším školním věku. Dramatická výchova ve škole. Vymezení základních pojmů. Třídění dramatických her a improvizací. Zdroje námětů pro dramatické hry a improvizace. Stavba dramatické hry a improvizace. Ukázky námětů a technik dramatických her a improvizací. Doporučená literatura a zásobníky her a cvičení. (30.–Kč)

Jiřina Mlíkovská: O choreografii – Výklady a etudy

Publikace, kterou přivítají choreografové dětských i dospělých tanečních souborů – folklorních i souborů scénického tance – učitelé tanečních oborů ZUŠ, ale také studenti konzervatoří a vysokých uměleckých škol. Z obsahu: Choreograf – ten, který píše pohybem. Choreograf a interpret. Choreograf a taneční styl. Zdroje nových výrazových prostředků. Proces stylizace – choreograf a hudba. Proces stylizace – choreograf a prostor. Dějový – dramatický tanec. Lidový scénický tanec. Tanec uvolněný od partnerství hudby. Publikace je doplněna choreografickými etudami zaměřenými k nejzávažnějším problémům v práci choreografa. K jednotlivým etudám je připravena hudba na magnetofonových kazetách.

(Cena celého souboru – publikace i kazety: 65.–Kč)

50 lidových písní z Čech, Moravy, Slezska a Slovenska v úpravách pro dětský sbor

Výběr z úprav skladatelů – sborníku Jaroslava Dostálíka, Zdeňka Lukáše, Miroslava Raichla a Milana Uherka pro začínající i vyspělé sbory sestavili Milan Uherek a Jaroslava Macková. (50.–Kč)

OBJEDNÁVKA PUBLIKACÍ IPOS-ARTAMA

(Objednávku pošlete na adresu: IPOS, administrace publikací, Blanická 4, P.O. BOX 12, 120 21 Praha 2)

Objednáváme:

- .....výt. Krista Bláhová: Uvedení do systému školní dramatiky
- .....výt. Jiřina Mlíkovská: O choreografii – Výklady a etudy
- .....výt. 50 lidových písní z Čech, Moravy, Slezska a Slovenska v úpravách pro dětský sbor

Jméno a příjmení/název organizace.....

Adresa.....

PSČ: .....

Odběratel zaplatí fakturou (bezhotovostně převodem z účtu) - složenkou (nehodící se škrtněte)

Datum: ..... Podpis: .....

KORMIDLO č. 3. 1997 (č. 23) – Informační bulletin Centra dětských aktivit v ARTAMĚ (IPOS). – Připravili PhDr. Jaroslava Macková, Olga Szymanská, Dana Ždimalová, Alena Crhová, Nina Petrasová a Jaroslav Provazník. – Praha březen 1997. – Neprodejně. Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím pošt Praha čj. NP 1473/1993 ze dne 3. 8. 1993.

INFORMAČNÍ A PORADENSKÉ STŘEDISKO
PRO MÍSTNÍ KULTURU
ARTAMA - útvar pro profesionální umění
a dětské estetické aktivity
Blanická 4
120 21 Praha 2

NOVINOVÁ ZÁSILKA
Povoleno ředitelstvím pošt Praha
čj. NP 1473/1993 ze dne 3.8.1993